

– зусилля громадських правозахисних організацій з моніторингу діяльності правоохоронних органів у сфері дотримання прав людини та запобігання тортурам;

– обговорення публікацій в ЗМІ щодо катувань, заподіяних працівниками міліції, зустрічі з журналістами, круглі столи із спостерігачами за дотриманням прав людини[4].

Список літератури: 1. Права человека и полиция: Пособие по практическому обучению. Страсбург, 1999. 2. Права человека и судопроизводство: Собрание международных документов. ОБСЕ/БДИПЧ. Варшава. 3. Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку: Документально-джерелознавчий довідник // Упоряд. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, І. Г. Кириченко. К., 2002. 4. Беца О. Міліція і права людини // Маю право. prava.kiev.ua.

Надійшла до редколегії 14.02.08

А. В. Слатвицька

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОЦЕДУРИ МІЖНАРОДНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК НА ЗВЕРНЕННЯ

Сьогодні характерною рисою міжнародного механізму захисту прав жінок є можливість подання і розгляду індивідуальних скарг до міжнародних органів, що займаються цими питаннями. Саме завдяки індивідуальним скаргам права людини набувають конкретного значення. При винесенні судового рішення по окремих випадках міжнародні норми, які в протилежному випадку представляються загальними й абстрактними, переносяться в практичну площину. При застосуванні до реальної ситуації окремої особи норми, що містяться в міжнародних договорах про права людини, застосовуються безпосередньо. Сукупністю ухвалених рішень можуть керуватися держави, неурядові організації (НПО) і окремі особи при інтерпретації сучасного значення відповідних документів.

Але такі засоби захисту своїх прав на міжнародному рівні ми отримали відносно недавно, тому поряд із позитивними наслідками існують і певні недоліки механізму подання і розгляду індивідуальних скарг в рамках міжнародних організацій. На наш погляд, головна проблема полягає в ефективності подібних процедур, зокрема їх доступність та дієвість. А це, в першу чергу, залежить від діяльності основних суб'єктів міжнародного права захисту прав людини – держав. Адже держави не тільки наділені правами і свободами, а й обов'язками, і, на відміну від індивідів, створюють норми та принципи права, без чого не може бути стійкої системи правопорядку [1, с. 135]. Все викладене свідчить про актуальність даної проблеми і про те, що для її розв'язання необхідні спільні зусилля як науковців, так і практиків – юристів, законодавців, посадовців.

Питання захисту прав жінок на звернення досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, серед яких М. Буроменський, К. Лев-

ченко, Т. Мельник, С. Поленина, Рекха Рані Дебнатх, Аль-Нсур Мухаммед та інші.

Отже, метою даного дослідження є вивчення проблеми індивідуального оскарження як механізму захисту прав жінок.

В останні роки широку популярність отримали процедури оскарження порушень прав людини відповідно до Європейської конвенції з прав людини до Європейського суду з прав людини у Страсбурзі. Менш відомими, але достатньо ефективними, є процедури оскарження порушень прав людини за конвенціями ООН. Вони відрізняються від європейської системи тим, що направлені забезпечити передусім зв'язок з громадськістю у всьому світі і дати можливість будь-кому привернути увагу ООН до проблеми, котра стосується дотримання прав людини і зокрема жіночих прав. Разом із тим конвенціями передбачаються індивідуальні засоби задоволення скарг шляхом квазісудових механізмів.

Сьогодні будь-яка жінка може подати в Організацію Об'єднаних Націй позови, що стосуються порушень її прав на підставі чотирьох із шести так званих «основних» договорів з прав людини. Ці чотири договори охоплюють:

1) громадянські й політичні права, викладені в Міжнародному пакті про громадянські й політичні права 1966 р.;

2) катування й жорстоке поводження, визначення яких дається в Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських і таких, що принижують гідність, видів поводження й покарання 1984 р.;

3) расову дискримінацію, що забороняється Міжнародною конвенцією про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р.;

4) дискримінацію за ознакою статі, визначення якої дається в Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р.

Відповідно до кожного із цих договорів засновується квазісудовий комітет з розгляду скарг. Механізми подання й розгляду скарг у рамках окремих договорів доповнюються процедурами подання й розгляду скарг Комісії з прав людини та Комісії зі становища жінок. Ці дві процедури, що передбачають участь політичних органів, які складаються із представників держав, відносяться до числа найдавніших у системі Організації Об'єднаних Націй. Розгляд скарг відповідно до цих процедур здійснюється інакше, ніж за міжнародними договорами, у яких передбачаються індивідуальні засоби задоволення скарг за допомогою квазісудових механізмів. У скаргах, що подаються до комісій, головна увага приділяється систематичному характеру й тенденціям порушень прав людини, і вони можуть бути подані проти будь-якої країни світу. Щодо процедур, передбачених у договорах, то при викорис-

танні механізмів Комісії зазвичай прагнуть уникати правової й технічної термінології, і ці процедури доступні для всіх [2].

В 2006 р. відбулося реформування системи органів ООН по захисту прав людини. 15 березня Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію про створення Ради з прав людини, яка замінила Комісію з прав людини. Цією резолюцією передбачалося, що Комісія повинна завершити свою 62-ю сесію і її існування припиниться 16 червня 2006 р. [3]. На думку Генерального Секретаря ООН Кофі Аннана, створення Ради з прав людини переслідувало мету підвищення прав людини до рівня того пріоритету, який надається їм в Статуті ООН, ліквідації недоліків діяльності Комісії з прав людини (політизація, вибірковість її роботи і т. п.) [4].

Крім існуючих функцій й обов'язків Комісії на підставі резолюцій 1235 (XLII) і 1503 (XLVIII) Економічної й Соціальної Ради, Рада з прав людини буде займатися розглядом положення з усіма правами людини у всіх країнах. На відміну від Комісії, новостворена Рада має функцію періодичного розгляду відповідної діяльності всіх держав, в першу чергу, своїх власних членів, по дотриманню міжнародних зобов'язань; її робота є постійною, а не періодичною (лише на час скликання сесії). Замість того, щоб обиратися Економічною й Соціальною Радою, члени Ради обираються більшістю у дві третини голосів членів Генеральної Асамблеї, що є аналогічним процесу виборів у статутні органи. Всі ці нововведення мають за мету підвищення статусу одного з провідних органів захисту прав людини, а універсальність при голосуванні дозволить йому бути в більшій мірі підзвітним перед всім членським складом Організації [4].

Як бачимо, в системі ООН існують загальні та спеціалізовані міжнародні структури із захисту прав жінок, які передбачають розгляд індивідуальних скарг. До загальних відноситься Комітет з прав людини, Комітет проти катувань, Комітет з ліквідації расової дискримінації, а також Рада з прав людини (раніше – Комісія з прав людини); спеціальні – це Комітет з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок та Комісія зі становища жінок як допоміжний орган Економічної і Соціальної ради ООН. Відзначимо, що процедури, які застосовуються в Комітетах відповідно до згаданих міжнародних угод, в основному схожі, хоча є й певні особливості, властиві кожному з них. Вони стосуються, насамперед, строків, які даються сторонам, для підготовки зауважень, можливості об'єднання стадій розгляду скарги й наслідків її розгляду.

Зважаючи на мету даного дослідження, нас цікавить, які існують процедури оскарження порушення прав жінок, як вони діють, позитивні і негативні наслідки їх роботи. На нашу думку, основними органами в цій сфері є Комітет ООН з прав людини, Ко-

місія ООН зі становища жінок і Комітет ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок.

Перш за все, ці структури є універсальними міжнародними організаціями, основна функція яких – захист прав людини. Якщо Комітет з прав людини є органом загального характеру і займається захистом громадянських і політичних прав людини незалежно від покоління, до якого вони відносяться, то два інших органи спеціалізуються саме на захисті прав жінок. Як вже зазначалося, лише Комісія зі становища жінок не являється договірним органом, на відміну від комітетів, створених відповідно до міжнародних договорів прав людини для контролю за виконанням державами зобов'язань в рамках цих договорів. Це означає, що члени комітетів, на відміну від членів Комісії, не представляють свої держави в них; договірні органи контролюють дотримання лише тих прав, які передбачені договором, і мають відповідно лише ті повноваження, що визначені в договорі. Жоден з комітетів не має права приймати до розгляду будь-які повідомлення, якщо вони стосуються держави-учасниці, яка не визнає компетенції комітету розглядати такі повідомлення. Організаційно-технічне забезпечення їх діяльності здійснює Верховний комісар ООН з прав людини. Важливо відзначити, що в його повноваження не входить розгляд приватних скарг про порушення прав і свобод до тієї чи іншої держави.

Прийняття і розгляд скарг приватних осіб – одна з контрольних процедур Комітету з прав людини, як і розгляд скарг однієї держави щодо іншої, а також розгляд періодичних доповідей держав, що ратифікували Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (контрольно-звітна процедура).

Скаржитись у Комітет можуть лише особи, які перебувають під юрисдикцією держави-учасниці Факультативного протоколу, при цьому жертва не обов'язково повинна знаходитися на території даної держави. У зв'язку з цим Уругваєм було порушено п. 2 ст. 12 Пакту, що передбачає право кожної людини покидати будь-яку країну, включаючи свою власну, так як Уругвай відмовив своїй громадянці, яка мешкає за кордоном, у продовженні строку дії паспорта, без якого вона позбавляється можливості покинути країну свого перебування і можливість відвідувати інші країни [5, с. 22].

Комітет може прийняти скаргу лише в тому разі, якщо будуть дотримані наступні вимоги:

- повідомлення повинно стосуватися порушення тільки тих прав, що викладені в Пакті;
- повідомлення не може бути анонімним;
- повідомлення не підлягає розгляду, якщо той же випадок розглядається у відповідності з іншою міжнародною процедурою;

– до подання такого повідомлення жертва повинна вичерпати всі внутрішні засоби правового захисту.

Комітет хоча і не є судовим органом, а його рішення судовими постановами обов'язкового характеру, все-таки держави серйозно відносяться до думки Комітету в конкретній справі. Це підтверджується тим, що в багатьох випадках мали місце звільнення ув'язнених, компенсація жертвам порушень прав людини; за останні 20 років Комітет отримав 873 скарги з понад 60 держав, в 253 випадках – констатував порушення прав людини [5, с. 22]. Разом із тим, існує досить вагомий недолік в діяльності цієї міжнародної інституції. Якщо міжнародні стандарти з громадянських і політичних прав можуть охоронятися через систему індивідуальних скарг, то соціально-економічні права за своїм характером не підлягають такому захисту.

Безперечно, Комітет з прав людини може розглядати справи про порушення прав жінок, оскільки в Міжнародному пакті про громадянські і політичні права є положення, які забороняють дискримінацію за ознакою статі. Але Конвенція є спеціальним договором, що досить докладно стосується найрізноманітніших питань, які виникають у цій сфері. Комітет, заснований відповідно до Конвенції, також має досвід з питань дискримінації щодо жінок.

Комітет ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок був створений в 1982 р. відповідно до ст. 17 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок і на її виконання. Він діє при підтримці Відділу з поліпшення становища жінок Департаменту з економічних і соціальних питань. Ми вже зазначали, що Комітет, як і Комітет з прав людини, є договірним органом. Тому і контрольні процедури захисту прав жінок цих двох структур схожі. Комітет з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок також займається вивченням періодичних доповідей держав-учасниць про стан дотримання прав жінок і за результатами їх розгляду може вносити пропозиції і рекомендації загального характеру.

Другою контрольною процедурою Комітету є механізм подання індивідуальних заяв з приводу правопорушень Конвенції 1979 р., імпульс якому дало схвалення 6 жовтня 1999 р. Генеральною Асамблеєю Факультативного протоколу до Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації у відношенні жінок. Факультативний протокол допускає право подання жінками і жіночими неурядовими організаціями індивідуальних скарг про порушення Конвенції [6]. В результаті, на сьогодні Комітет отримує такі скарги від окремих осіб, груп осіб або організацій, які понесли збитки або в іншій формі потерпіли в результаті порушення прав, передбачених у Конвенції. Але ефективність цієї процедури значно нижча, ніж в Комітеті з прав людини, перш за все тому, що вона існує зовсім недавно – лише з 2000 р., на відміну від Комітету з прав людини, де ця про-

цедура існує з моменту його заснування, тобто з 1977 р. Крім того, робота Комітету ускладнена ще й обмеженістю ресурсів. Наприклад, принципове значення мало б збільшення терміну його засідань, так як інші договірні органи мають більш тривалі періоди засідань, ніж Комітет (як правило, від трьох до дев'яти тижнів порівняно з двома тижнями раз на рік) [7, с. 270].

На відміну від контрольних процедур комітетів, основна контрольна процедура Комісії зі становища жінок – скарга-повідомлення, не відіграє значної ролі. Але при цьому треба врахувати, що порівняно з першими роками свого існування ця структура є більш розвиненою, що відображається в розширенні її повноважень. Комісія була створена з метою проведення досліджень, підготовки звітів і рекомендацій з прав людини й інших питань, що стосуються жінок. Вона брала участь у підготовці договорів з прав жінок, проведенні основних міжнародних конференцій та розробленні відповідних програм з проблем жінок. На початку 80-их рр. Економічна і соціальна рада уповноважила Комісію, хоча й на обмеженій основі, розглядати матеріали про порушення прав жінок. До цього Комісія використовувала матеріали лише для досліджень, а не як засіб боротьби з конкретними порушеннями прав жінок.

Як бачимо, контрольні механізми захисту прав жінок Комітету з прав людини і Комітету з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок є більш ефективними у порівнянні з контрольними механізмами Комісії зі становища жінок. На нашу думку, подібна ситуація обумовлена різною метою створення даних міжнародних організацій, нерівномірним ресурсним забезпеченням і правовим регулюванням, а також специфікою діяльності саме договірних органів.

На відміну від системи ООН, органи Ради Європи, які займаються захистом прав людини, в тому числі прав жінок, не мають такої багатофункціональної спрямованості, як, наприклад, Комітет з прав людини чи Комітет з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок. Як правило, такі структури (Комітет міністрів Ради Європи, Європейський комітет у запобіганні катуванням, Комісар з прав людини, Керівний комітет за рівноправність жінок та чоловіків тощо), які займаються вивченням ситуації з прав людини, узагальненням такої інформації, наданням рекомендацій, не розглядають індивідуальні скарги щодо порушення прав. На сьогодні єдиним контрольним органом, який здійснює таку функцію, є Європейський суд з прав людини. Суд розглядає індивідуальні заяви, які подаються безпосередньо до Суду.

Попередній європейський контрольний механізм складався з двох інституцій – Європейської комісії з прав людини (1954 р.), основною функцією якої був попередній розгляд заяв, та Європейського суду з прав людини (1959 р.), який ухвалював рішення

щодо справ, які передавались до Суду Комісією або урядами. Комітет міністрів Ради Європи наглядав за виконанням рішень Суду та висловлював свою думку з приводу справ, в яких Комісія визнавала порушення прав, але які не були передані до Суду. Основним недоліком такого механізму було те, що особа не могла безпосередньо звернутися до Суду чи Комісії за захистом порушених прав: такі повноваження мала лише держава.

Але вже з початку 80-х рр. кількість заяв постійно зростала, переважанняючи систему та значно збільшуючи тривалість розгляду кожної заяви, в результаті від подачі заяви до остаточного рішення у справі спливало до п'яти років. Реформа процедури стала нагальною потребою у зв'язку зі зростаючою кількістю заяв і їх все складнішим характером, а також розширенням Ради Європи, кількість держав-членів якої збільшилась за період з 1989 по 1996 р. з двадцяти трьох до сорока. Саме тому в новому протоколі до Європейської конвенції з прав людини, в Протоколі № 11, який набув чинності 1 листопада 1998 р., було встановлено замість попередньої двоступеневої системи Єдиний суд, який діє на постійній основі.

Тепер до Європейського суду з прав людини фізичні особи можуть звертатись безпосередньо, і разом із тим його юрисдикція є обов'язковою для всіх держав, що є учасниками Конвенції. Суд працює на постійній основі і розглядає справи як на попередніх стадіях, так і на стадії ухвалення рішення.

Юрисдикція Суду поширюється на всі питання, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 р., зокрема, що стосується заборони дискримінації за ознакою статі. Відповідно до положень ст. 14 цього документа, здійснення викладених в конвенції та протоколах до неї прав і свобод повинне забезпечуватися без будь-якої дискримінації «за ознакою статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних переконань, національного або соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження або інших обставин» [8, с. 669]. З цього зрозуміло, що Конвенція є інструментом міжнародного захисту прав жінок, а Суд діє як частина міжнародного механізму захисту їхніх прав. Підтвердженням цьому є справи стосовно дискримінації за ознакою статі, які розглядалися Європейським судом. Наприклад, справа про статус незаміжніх матерів та позашлюбних дітей (Маркс проти Бельгії, 1979 р.), дискримінація по відношенню до жінок при застосуванні імміграційного законодавства (Абдулазіз, Кабалес та Балкандалі проти Сполученого Королівства, 1985 р.), та інші [9, с. 53].

Гусейнов А. Г. у своєму дослідженні робить висновок, що правову систему, яка функціонує в рамках Європейської конвенції про права людини, можна охарактеризувати як автономний режим. По-перше, на відміну від інших договорів про права люди-

ни, вона чітко виключає можливість застосування позаконвенційних засобів захисту. І, по-друге, Страсбурзька правозахисна система істотно відрізняється своєю ефективністю, і в ній практично навряд чи коли-небудь виникне необхідність у застосуванні засобів забезпечення виконання зобов'язань відповідно до загального міжнародного права [10, с. 17].

На відміну від квазісудових процедур Комісії зі становища жінок чи договірних органів – Комітетів з прав людини та з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок, Європейський суд не дає конкретних вказівок державі-правопорушнику щодо шляхів і засобів виправлення порушень і відновлення порушеного права, якщо навіть заявник подає відповідні прохання, наприклад, змінити внутрішнє законодавство, скасувати неправосудний вирок тощо. Але держава, виконуючи конкретне рішення Суду, зобов'язана вжити також загальні заходи за межами даного рішення. Загалом вже сама природа квазісудових органів («квазі», що з латини (quasi) перекладається як «немовби», «ніби», «майже», «несправжній») [11, с. 293], свідчить про те, що ці органи мають несудовий характер. Хоча вони не обмежуються лише констатацією порушень, а, як правило, вимагають від держави-правопорушника припинити протиправне поведіння і гарантувати не повторення подібних порушень у майбутньому, але їхні рішення носять лише рекомендаційний характер. Держава-правопорушниця залишається юридично зобов'язаною виконувати тільки свої «первинні» матеріальні зобов'язання за відповідним міжнародним договором. Як зазначають фахівці, факт встановлення порушень прав людини за допомогою юридично необов'язкових рішень не впливає на суть самої міжнародної відповідальності держави – порушниці [10, с. 16].

В той же час рішення Європейського Суду з прав людини є обов'язковими з правового погляду для тих держав, які ратифікували Конвенцію та протоколи до неї. Крім того, кожна держава-учасниця, що дає згоду на обов'язковість для неї рішень Суду, повинна прийняти відповідний національний акт. Тому Верховною Радою України у лютому 2006 р. був прийнятий Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». Цей акт врегульовує питання доступу до рішення (повідомлення про рішення заінтересованих осіб, переклад і оприлюднення рішення), виконання рішення (порядок звернення рішення до виконання, виплата відшкодування, вжиття заходів індивідуального характеру з метою відновлення порушених прав Стягувача), а також застосування в Україні Конвенції про захист прав і основних свобод людини. Відповідно до цього Закону, рішення Європейського суду є обов'язковим для виконання на всій території України (ст. 46 Конвенції) [12, ст. 260].

Ще одним аргументом на користь європейської системи звернень щодо захисту прав жінок є той факт, що Суд одним із своїх завдань визначив «розвивати норми, встановлені Конвенцією» (Справа «Ірландія проти Сполученого Королівства»). У своїх судових рішеннях Суд на чільне місце поставив свої попередні рішення і не бажає від них відходити, навіть якщо комусь здається, що він цим порушує Конвенцію. Науковці роблять висновок, що саме цим Суд фактично зобов'язав держави поважати їх і брати за основу в аргументації їхніх позицій у власних справах [13, с. 136–137].

Крім того, практика діяльності універсального і європейського механізму індивідуального оскарження свідчить на користь Європейського Суду з прав людини. Як виявилось в процесі дослідження, в рамках ООН створена і функціонує досить розвинена система індивідуального оскарження, але нею, на жаль, користуються мало. Рішення відповідних органів, які займаються захистом прав жінок, дуже часто блокуються арабськими та африканськими країнами; впродовж десятиліть не змінюється сама система оскарження, чого не можна сказати про Європейський Суд з прав людини (Протоколи № 11, № 14, що передбачають реформування Суду) тощо.

Але незважаючи на всі недоліки цього механізму, важливим є те, що будь-яка жінка може особисто звернутися по захист своїх порушених прав до міжнародних органів, що свідчить про розширення обсягу міжнародної правосуб'єктності жінок. Підтвердженням цьому є закріплене в Конституції України право на звернення, де суб'єктами виступають з одного боку, позивач – громадянин, котрий відстоює свої права, а з іншого, відповідач – держава [14, с. 95].

В результаті проведеного дослідження можемо зробити висновок, що міжнародне співробітництво і діяльність міжнародних організацій в цій сфері свідчить про підвищення ролі принципу поваги людських прав жінки, що проявляється в досить активному їх включенні в процес захисту своїх прав. Тобто будь-яка особа має право привернути увагу тієї чи іншої міжнародної інституції до проблеми, яка стосується дотримання прав жінки, і таким чином захистити себе. З іншого боку, можливість оскарження порушених прав особі надає держава шляхом надання згоди на обов'язковість для неї подібних процедур, визначених конкретними міжнародними угодами, а також беручи на себе зобов'язання дотримання загальних принципів міжнародного права, викладених в Статуті ООН. Тому перед державами стоїть проблема формування реальних міжнародних та внутрішніх механізмів забезпечення прав жінок на звернення та їх відновлення. Ми вважаємо, що подібні механізми повинні включати: міжнародно-правові акти у сфері захисту прав жінок; створення національ-

них норм відповідно до міжнародних стандартів; реформування системи індивідуального оскарження в рамках ООН щодо спрощення процедур подання скарг, скорочення строків, надання їх рішенням обов'язкового характеру, систему санкцій тощо, а також створення таких умов, щоб державні органи і посадові особи застосовували міжнародні норми захисту прав жінок і несли реальну відповідальність за порушення їх прав і свобод.

Список літератури: 1. Карташкін В. А. Права человека в международном и внутригосударственном праве. М., 1995. 2. Процедуры представления и рассмотрения сообщений // Изложение фактов в области прав человека № 7. Женева, 1990. 3. Резолюция A/60/L.48 (13). 4. Доклад Генерального секретаря ООН «При большей свободе: к развитию, безопасности и правам человека для всех» // http://www.un.org/russian/largerfreedom/a59_2005add1.pdf. 5. Калініченко О. Міжнародні контрольні механізми щодо реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина // Економіка, Фінанси, Право. 2001. №1. 6. Факультативний протокол до Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок, ратифікований Законом України № 946-IV від 05.06.2003 // ВВР України. 2003. № 39. Ст. 345. 7. Права человека для женщин: шаг за шагом: Учеб. пособ. / Под ред. Шулер М., Томас Д., Мертус Д. М., 2004. 8. Европейский Суд по правам человека. Избранные решения: В 2 т.: Т. 2. М., 2001. 9. Бюлетень Центру інформації та документації Ради Європи в Україні. 1998. Вип. №1. 10. Відповідальність держав за порушення міжнародних зобов'язань у галузі прав людини: Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.11 [Електронний ресурс] / Л. Г. огли Гусейнов. К., 2000. 11. Словарь иностранных слов / Под ред. И. В. Лехина, С. М. Локшиной и др. Изд. 6-ое, перераб. и доп. М., 1964. 12. Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV // ВВР України. 2006. № 30. Ст. 260. 13. Буткевич В. Г., Мищик В. В., Задорожний О. В. Міжнародне право. Основи теорії: Підручник / За ред. В. Г. Буткевича. К., 2002. 14. Мацко А. С., Слатвицька А. В. Інститут захисту прав людини на звернення та дія принципу пріоритету міжнародно-правових норм у внутрішньому правопорядку України // Часопис Київського університету права. 2004. №1.

Надійшла до редколегії 26.12.07

М. В. Третьякова

Відшкодування шкоди, завданої ОСОБИ НЕЗАКОННИМИ ДІЯМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ, ЯК ПРОЯВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ

Побудова в Україні правової держави передбачає посилення гарантій прав, свобод і законних інтересів людини. У сфері кримінального судочинства дане положення має особливе значення, оскільки розслідування і розгляд кримінальних справ пов'язані з обмеженням свободи і недоторканності особи, вторгненням у приватне життя, застосуванням заходів процесуального примусу. Однак слідча і судова практика не застраховані від помилок і зловживань, тому, на жаль, ще трапляються випадки необґрунтованих або незаконних обвинувачень, засуджень, арештів, взяття і тримання під вартою. Це, як правило, пов'язано з душевними стражданнями, приниженнями, певними матеріальними позбавленнями. Задача держави полягає в тому, щоб звести такі помилки до мінімуму. А якщо в конкретному випадку помилка допуще-